

Keď vládcovia nedokážu ušiť plášť, zamestnajú schopných krajčirov. Vedia, že by mali povýšiť cnostných a zamestnať schopných v obchode. Keď ale dôjde k zmätku v krajine a nebezpečenstvu v štáte, vedia, že by mali povýšiť cnostných a zamestnať schopných vo vláde. Radšej by zamestnali svojich príbuzných, zamestnali by bohatých bez zásluh a tých, čo dobre vyzerajú. Ale čo sa týka zamestnania bohatých bez zásluh a dobre vyzerajúcich, dokážu títo vždy, že sú múdri a inteligentní? Nechať takýchto ľudí vládnuť krajine znamená nechať krajine vládnuť nemúdrych a neinteligentných. A zmätok potom možno predvídať. A čo viac, vládcovia zamestnávajú svojich ľudí podľa príťažlivosti ich vzhľadu a preukazujú im priazeň bez toho, aby si overili ich znalosti. Ako výsledok, tí, ktorí nie sú schopní vládnuť ani stovke ľudí, dostanú moc nad tisícim, a tí, ktorí nie sú schopní vládnuť tisícim, dostanú moc nad desať tisícim. Aký to má dôvod? Prečo, také pozície majú vysokú hodnotu a veľké mzdy.

Preto sú na ne dosadení obzvlášť privilegovaní. Ale dať tých, ktorí nie sú schopní vládnuť tisícim ľuďom, aby vládli desať tisícim ľuďom, znamená zvýšiť ich povinnosť desaťnásobne. Záležitosti vládnutia prichádzajú každý deň. Je potrebné ich vykonávať každý deň, no deň však nemožno predĺžiť desaťnásobne. Vládnutie vyžaduje znalosti. Keď nie sú znalosti zväčšené desaťnásobne, zatiaľ čo je pridelená desaťnásobná úloha, samozrejme to dospeje k vykonaniu jedného a zanedbaniu deviatich. Hoci by sa na úlohu pracovalo deň aj noc, aj tak ju nemožno dobre vykonať. A dôvod pre toto je ten, že vládcovia nerozumejú, že by mali povýšiť cnostných a zamestnať schopných vo vládnutí. Teda, povýšenie cnostných a zamestnanie schopných s nasledujúcim úspechom vo vládnutí je uvedené v predchádzajúcich odsekoch. A odpísanie cnostných s nasledujúcim zmätkom vo vládnutí je uvedené v týchto odsekoch. Ak teda vládcovia chcú spravovať svoje štáty tak, aby boli stabilné a neotrásiteľné, prečo sa nenaučia, že povýšenie cnostných je základom vládnutia? Okrem toho je tento princíp len koncepciou Moziho?

Je to cesta múdrych kráľov a doktrína „Ju Nian“, kniha dávneho kráľa. A takto je to zaznamenané: „On vyhládal múdrych ľudí, aby ťa chránili a pomáhali ti. A takto oznamuje „Tangova Prísaha“: „Potom som hľadal Veľkého Mudrca, s ktorým by som mohol zjednotiť svoju silu a myseľ na vládnutie ríše.“ Všetko toto ukazuje, že múdri králi nikdy nezlyhali pri povyšovaní cnostných a zamestnávaní schopných vo vládnutí. Títo dávni múdri králi pochopili iba toto – povýšiť cnostných a zamestnať schopných vo vládnutí a nikoho iného; takže celý svet mal z toho osoh. Starodávni múdri králi pri povyšovaní cnostných a zamestnávaní schopných vo vládnutí nasledovali cesty Neba. Ani Nebo nerozlišuje chudobných a bohatých, ctihodných a skromných, vzdialených a blízkych, príbuzných a nepríbuzných (tých pri moci). Cnostní boli podporovaní a povyšovaní; naničhodní boli držaní v úzadí a vyhostení. Teda, ktorí boli tí, čo mali bohatstvo aj postavenie a aj tak sa usilovali o cnosť a boli odmenení? Boli to múdri králi Troch Dynastií, menovite Yao, Shun, Yu, Tang, Wen and Wu.

Ako boli odmenení?
 Keď vládli ríši,
 milovali všetkých ľudí
 napospol,
 prospievali im
 a viedli ich tak,
 aby robili česť Nebu
 a slúžili duchom.
 Keďže milovali
 a prospievali ľudom,
 Nebo a duchovia
 ich odmenili,
 označili ich za Synov Neba
 a rodičov ľudí.
 Následkom toho
 ich ľudia chválili,
 a nazývajú ich múdrymi
 kráľmi až do dnešných dní.
 Títo boli tí, čo mali
 bohatstvo aj postavenie
 a aj tak sa usilovali o cnosť
 a boli odmenení.
 A teraz, ktorí boli tí, čo mali
 bohatstvo aj postavenie
 a aj tak konali zlo
 a boli potrestaní?
 Boli to zlí kráľi
 Troch Dynastií, menovite
 Jie, Zhou, You, and Li.
 Ako vieme, že to boli oni?
 Keď vládli ríši,
 nenávideli všetkých ľudí,
 utlačovali ich
 a viedli ich k preklínaniu
 Neba a duchov.
 Utlačajúc a ničiac ľudí,
 boli potrestaní
 Nebom a duchmi.
 Ich mŕtvoly boli
 zmrzačené a roztrhané,
 ich deti a vnuci boli
 rozprášené a rozohnaní,
 ich rodinné ohniská
 boli uhasené
 a ich potomkovia vyhubení.
 A ľudia na nich nadávali,
 nazývajú ich zlými kráľmi,
 až do dnešného dňa.
 Toto teda boli tí, čo mali
 bohatstvo aj postavenie

a aj tak konali zlo
 a boli potrestaní.
 Vládcovia chcú byť
 pánmi nad ríšou,
 a chcú vládnuť
 feudálnym pánom.
 Ako to ale možno dosiahnuť
 bez cnosti a spravodlivosti?
 Ich cesta musí byť
 podmaňovanie
 a zastráňovanie.
 Ale čo ich núti osvojiť si to?
 Jednoducho to prenasleduje
 ľudí na smrť.
 Ale život je to,
 po čom ľudia horlivo túžia
 a smrť je to,
 z čoho majú veľký strach.
 To, čo je želané,
 sa im nedostáva
 a to, čoho sa obávajú,
 ich postihuje tak často.
 Od staroveku po súčasnosť
 nikto ešte nebol schopný
 byť pánom ríše
 a hlavou feudálnych pánov
 takýmto spôsobom.
 Vládcovia túžia byť
 pánom sveta
 a hlavou feudálnych pánov
 a chcú,
 aby ich myšlienky pretrvali
 na celom svete
 a ich mená
 boli upevnené v potomstve.
 Prečo sa ale nenaučia,
 že povýšenie cnostných
 je základom vládnutia?
 Toto bolo skutočné
 správanie sa mudrcov.
 Povýšenie cnostných III
 Mozi povedal: Všetci
 vládcovia na svete túžia,
 aby ich krajiny boli bohaté,
 ich ľudí bolo mnoho,
 a aby ich vláda a súdnictvo
 boli usporiadané.
 Ale nerozumejú vládnutiu
 svojej krajine a ľudom
 povyšovaním cnostných.

Vskutku nepochopili
 základy vládnutia.
 Nemôžeme im to ale
 zdôrazniť
 nejakými paralelami?
 Predpokladajme,
 že pri vládnutí svojmu štátu
 nejaký feudálny pán
 vyhlási: „Všetci tí, ktorí
 dokážu dobre strieľať
 (z luku) a viesť (voz),
 odmením a poctím.
 Všetkých, ktorí to nedokážu,
 potrestám a potupím.“
 Ak by sme sa mali
 opýtať ľudí v tom štáte,
 ktorí z nich sa tešia
 a ktorí majú strach,
 prirodzene predpokladám,
 že tí, ktorí dokážu strieľať
 a viesť voz, sa budú radovať
 a tí, ktorí to nedokážu,
 sa budú obávať.
 Nasledoval som túto
 argumentačnú líniu
 a nechal by som ich
 povedzme vyhlásiť:
 „Všetkých lojálnych
 a verných odmením a poctím.
 Všetkých nelojálnych
 a zradných
 potrestám a potupím.“
 Ak by sme sa teraz
 mali spýtať ľudí v tom štáte,
 ktorí z nich sa budú tešiť
 a ktorí sa budú báť,
 prirodzene predpokladám,
 že lojálni a verní
 sa budú radovať
 a nelojálni a zradní
 sa budú báť.
 Preto treba štátu a ľudom
 vládnuť
 povyšovaním cnostných,
 aby tí v krajine,
 ktorí konajú dobro,
 boli povzbudení
 a tí, ktorí konajú zlo,
 boli zastavení.
 Zdá sa teda,

že vládnutie ríši pozostáva z povzbudzovania dobrých a zastavenia zlých. Prečo je to ale tak, že som si ctil spôsoby kráľov Yao, Shun, Yu, Tang, Wen a Wu? Pretože oni uskutočňovali vládnutie takým spôsobom, že ľudia v ríši, ktorí konali dobro boli povzbudzovaní a tí, ktorí konali zlo, boli zastavení. Takže potom princíp povýšenia cnostných je totožný so spôsobmi kráľov Yao, Shun, Yu, Tang, Wen a Wu. Všetci džentlmeni súčasnosti povyšujú cnostných vo svojom osobnom slovom prejave a správaní. Keď ale nadíte k výkonu vládnutia pre verejnosť, zlyhávajú v povyšovaní cnostných a zamestnávaní schopných. Z toho viem, že títo džentlmeni rozumejú len maličkostiam a nie významným veciam. Ako viem, že je to tak? Predpokladajme, že by vládca chcel odev, ktorý by si nedokázal vyrobiť, zaiste by teda vyhľadal zručného krajčira. Na túto úlohu by ten vládca nezamestnal svojich príbuzných, bohatých bez zásluh, dobre vyzerajúcich, pretože by jasne vedel, že sú neschopní. Obával by sa, že by mohli veci pokaziť, keby nimi boli poverení. Takže v tomto prípade vládcovia nezlyhajú pri povýšení cnostných

a zamestnaní schopných. Tak isto, keby vládca mal chorého koňa, ktorého by nedokázal vyliečiť, zaiste by vyhľadal skúseného zverolekára. Alebo keby mal pevný luk, ktorý by nedokázal natahnuť, zaiste by vyhľadal zručného remeselníka. V týchto veciach by vládca nezamestnal príbuzných, bohatých bez zásluh, ani dobre vyzerajúcich, pretože by jasne vedel, že sú neschopní. Obával by sa, že by mohli veci pokaziť, keby nimi boli poverení. Takže v týchto záležitostiach vládcovia nezlyhajú pri povýšení cnostných a zamestnaní schopných. Keď ale príde rad na záležitosť štátu, všetko je iné. Príbuzenstvo vládcov, bohatí bez zásluh a dobre vyzerajúci sú všetci podporovaní. Potom to vyzerá tak, že vládcovia nemilujú svoje krajiny ani len toľko, ako milujú svoj tuhý luk, chorého koňa, či odev? Preto viem, že džentlmeni sveta rozumejú len maličkostiam a nie významným veciam. Toto je ako pokúšať sa urobiť poslov z nemých a hudobných riaditeľov z hluchých. Naopak, pri vládnutí ríši dávni múdri kráľi obohatili a poctili ľudí, ktorí neboli nutne ich príbuzní, ani bohatí bez zásluh

ani dobre vyzerajúci. Chápajúc princíp povyšovania cnostných vo vládnutí, starodávni múdri kráľi ich zapísali na bambus a hodváb a vyryli to na misy a vázy, aby to odovzdali svojim následníkom. Preto nájdeme v „Penal Code of Lu“, knihe jedného dávneho kráľa nasledujúce: „Kráľ povedal: ‘Hej! podťte, vy vládcovia štátov a teritórií, poviem vám, ako robiť tresty a požehnanie. Teraz je na vás, aby ste utišili ľudí: o čo by ste sa mali zaujímať najviac pri výbere? Nemali by to byť správni ľudia? S čím by ste sa mali zaoberať najúctivejšie? Nemali by to byť tresty? Čo by ste mali najviac zvažovať? Nemalo by to byť to, koho by mali dosiahnuť?’“ (O tomto sa hovorí), že s vhl'adom pri výbere ľudí a opatrnosťou pri vymeriavaní trestov budete držať krok s kráľmi Yao, Shun, Yu, Tang, Wen a Wu. Ako? Povyšovaním cnostných. A opäť, v knihe „Shu Nian“, ďalšej knihe jedného dávneho kráľa nájdeme: „Vyhľadával múdrych ľudí, aby ťa chránili a pomáhali ti.“ O tomto sa hovorí, že keď starodávni kráľi vládli ríši,

vždy vyberali cnostných
 a robili z nich
 úradníkov a poradcov.
 Džentlmeni vo svete
 majú radi
 bohatstvo a česť
 a nemajú radi
 chudobu a pokoru.
 Ako môžete získať to prvé
 a vyhnúť sa tomu druhému?
 Neexistuje lepšej cesty
 než praktikovať cnosť.
 Čo to znamená
 praktikovať cnosť?
 Nech ten, kto má silu,
 je bdely v pomáhání iným,
 nech ten, kto má bohatstvo,
 usiluje sa deliť sa oň
 s ostatnými,
 nech ten, kto má Tao
 (cesta prírody a života),
 presvedčivo učí ostatných.
 S týmto budú hladní nasýtení,
 mrznúci budú odetí,
 znepokojení budú
 mať pokoj.
 Keď sú hladní nasýtení,
 mrznúci sú odetí
 a znepokojení majú pokoj,
 toto privoláva
 hojný život.
 Ak ale všetci tí ľudia,
 ktorých teraz vládcovia
 obohacujú a ctia,
 sú ich príbuzní,
 bohatí bez zásluh
 a dobre vyzerajúci,
 aká tam môže byť záruka,
 že sú títo múdri?
 Keď sú nemúdri
 poverení vládnutím krajine,
 možno v krajine
 očakávať zmätok.
 Džentlmeni vo svete
 majú radi
 bohatstvo a česť
 a nemajú radi
 chudobu a pokoru.
 Ako ale môžete
 získať to prvé

a vyhnúť sa druhému?
 Zdá sa, že niet inej cesty, než
 byť vládcovým príbuzným,
 bohatým bez zásluh
 a dobre vyzerajúcim.
 Očividne sa nimi človek
 nemôže stať učením.
 Takže keď umenie úsudku
 nie je pochopené,
 aj keď niektorí cnostní ľudia
 sa môžu porovnávať s
 Yu, Tang, Wen, a Wu,
 nebude tam žiadna chvála.
 A aj keď
 príbuzní vládca
 môžu byť chromí a nemí,
 hluchí a slepí,
 zlí ako Jie a Zhou,
 nebude žiadne odsúdenie.
 Preto odmena
 sa nedostane k cnostným
 ani trest nepostihne zlých.
 Pretože odmeňovaní sú
 ľudia bez zásluh
 a trestaní ľudia
 prirodzene bez viny.
 A preto sa všetci ľudia stanú
 rozložení v srdci
 a zničení na tele,
 bez nádeje v konanie dobra.
 So všetkou ich silou
 nevyužitou si nebudú
 navzájom pomáhať.
 so všetkými nevyužitými
 zásobami hnijúcimi,
 sa nebudú navzájom deliť.
 ukrývajú výnimočné Tao
 nebudú ho
 ukazovať ostatným.
 Výsledkom toho je to,
 že hladní nie sú nasýtení,
 mrznúci nie sú odetí
 a rozrušeným
 nie je daný pokoj.
 V dávnych časoch
 Yao mal Shuna,
 Shun mal Yua,
 Yu mal Gao Dao,
 Tang mal Yi Yin,
 King Wu mal Hong Yao,

Tai Dian, Nangong Kuo
 a San Yisheng –
 preto bol svet harmonický
 a ľudia prosperovali.
 Blízki ľudia sa cítili spokojní
 a vzdialení boli priťahovaní.
 Všade kde slnko
 a mesiac zasvietili, člny
 a vozy dosiahli cieľ,
 dažď a rosa prišli
 a život závisel na obilí;
 len nemnohí neboli týmto
 konvertovaní (k dobru).
 Preto ak si vládcovia sveta
 teraz želajú
 konať veľkodušnosť
 a spravodlivosť,
 ak chcú byť šľachetnými,
 uskutočňovať cestu
 múdrych kráľov
 na jednej strane
 a pracovať pre dobro
 krajiny a jej ľudí
 na strane druhej,
 potom je nevyhnutné,
 aby chápali princíp
 povyšovania cnostných.
 Takže
 povyšovanie cnostných
 je vskutku požehnaním
 Neba, duchov a ľudí,
 ako aj základom vládnutia.